

SPRAWOZDANIA

KONFERENCJA MONGOLSKA '84
10—14 WRZESIEŃ — BRATYSŁAWA

Przyroda Mongolii, kraju 5-krotnie większego od Polski i słabo zaludnionego (1.5 mln mieszkańców), jest wciąż jeszcze słabo poznana. Jej zbadania domagają się nie tylko względy czysto poznawcze, ale i użytkowe.

Położenie, rzeźba i suchy, kontynentalny klimat Mongolii sprawiają, że na stosunkowo niewielkim obszarze, roślinność wykazuje ogromne zróżnicowanie strefowe i piętrowe — od górskiej tundry i tajgi — po pustynie. Bardzo interesującą rzeczą jest występowanie w północnej części kraju, w warunkach kontynentalnego klimatu, wieloletniej zmarzliny. Tak daleko na południe wysunięty jej zasięg jest zjawiskiem unikalnym w skali światowej. Obecność zmarzliny ma duży wpływ na kształtowanie się szeregu elementów środowiska, między innymi na zróżnicowanie szaty roślinnej.

Badania współczesnej przyrody Mongolii są również ważne dla dalszego odświeżenia przemian zachodzących w okresie plejstocenu i wczesnego holocenu na dużych obszarach Eurazji oraz mechanizmów jakie nimi kierowały.

Obszar Mongolii jest szczególnie korzystnym poligonem badawczym zależności pomiędzy poszczególnymi elementami siedliska. W suchym, kontynentalnym klimacie zależności te rysują się bardzo ostro.

Mongolia posiada wielkie zasoby przyrody zarównożywionej jak i nieożywionej o znaczeniu gospodarczym. Bogactwa mineralne, jakie występują na jej obszarze, mogą zaspokoić nie tylko potrzeby rozwijającego się przemysłu mongolskiego; rozległe stepy mogą wykarcić wielkie stada bydła. Rzecz jednak w tym, aby gospodarować tymi zasobami rozsądnie. Do tego konieczne jest poznanie praw jakie rządzą tutejszą przyrodą. Surowy klimat i niedobór wody stwarzają warunki, w których bardzo łatwo można doprowadzić do nieodwracalnych zmian i dewastacji środowiska.

Zarysowanej tu, w bardzo ogólnych ramach, problematyce badawczej nie jest w stanie podolać szczupła kadra naukowa Mongolii. Szereg badań jest więc realizowanych poprzez współpracę naukową z innymi państwami. Uniwersytet w Ułan-Bator podpisał umowę o wspólnych badaniach biologicznych z uniwersytetami: Komeńskiego w Bratysławie, Marcina Lutra w Halle i Żdanowa w Irkucku. Co pewien czas, w którymś z wymienionych powyżej ośrodków, odbywają się konferencje naukowe, których celem jest wzajemne zapoznanie się z najnowszymi osiągnięciami badań nad przyrodą Mongolii. Kolejna konferencja * miała miejsce w Bratysławie w dniach 10—14 września 1984 roku. Wiązała się ona z 10-leciem badań prowadzonych w Mongolii przez zoologów słowackich.

Udział w konferencji zgłosiło 153 osoby z Czechosłowacji, Mongolii, NRD, Polski, Węgier i Związku Radzieckiego. Przyjechało jednak znacznie mniej. Rzeczą zaskakującą była obecność jednego tylko Mongoła (17 osób zgłoszonych). Najliczniejszą oczywiście była grupa gospodarzy. Z Polski przyjechało 7 osób: zoolog — prof. dr S. Klimaszewski (Uniwersytet Śląski), botanik — dr A. Pa cyna (Uniwersytet Jagielloń-

* Por. Wiad. Bot. 29 (1): 79—80 (1985).

ski), geografowie: doc. dr T. Ziętara, dr J. Lach, dr R. Malarz (WSP — Kraków), dr R. Soja (Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN — Kraków), gleboznawca — dr S. Skiba (AR — Kraków).

W czasie konferencji wygłoszono 44 referaty. Ich tematyka była bardzo zróżnicowana — od zagadnień botanicznych i zoologicznych — po sprawy klimatu, geologii, rzeźby, hydrologii i gleb. Kilka referatów traktowało o jednym z najczęstszych gryzoni stepowych — *Microtus brandtii*; jego cyklu życiowym i zmianach jakie powoduje on w strukturze gleby. Dużo uwagi poświęcono rejonowi chubsugulskiemu, co wiązało się z licznym uczestnictwem w konferencji przedstawicieli ośrodka irkuckiego, który w tym właśnie rejonie prowadzi badania.

Niewiele było referatów o tematyce czysto botanicznej, ale wszystkie były bardzo interesujące. Referaty G. F. Zagorienko, W. A. Prozorowa i G. I. Kobanowej (Irkuck) dotyczyły sezonowej zmiany biomasy fitoplanktonu oraz grup ekologicznych glonów w osadach dennych jeziora Chubsugul. H. Dörfelt (Halle) i D. Bumžaa (Ułan-Bator) przedstawili swoje badania nad florą grzybów Mongolii. Referat W. A. Barickiej, A. A. Batrajewej, M. W. Frołowej, W. I. Iwelskiej (Irkuck) i Ž. Munchbajara i C. Žamsrana (Ułan-Bator) dotyczył dynamiki nadziemnej fitomasy zbiorowisk roślinnych północnej części Gór Chubsugulskich. Swoje badania nad kariologią flory Mongolii zreferowali A. Murín i I. Háberová (Bratysława) oraz C. Žamsran (Ułan-Bator). Dwa referaty ilustrowały roślinność i jej piętrowe zróżnicowanie — w jednej z części Gór Chubsugulskich (I. Háberová z Bratysławy i W. I. Iwelskaja z Irkucka), pasma Iche-Bogdo w Altaju Gobijskim (W. Hilbig i K. Helmecke z Halle, oraz D. Bumžaa z Ułan-Bator). Autorka sprawozdania omówiła dwa różne typy układu piętrowego roślinności z SW Chenteju i południowego Changaju oraz przedstawiła próbę znalezienia przyczyn tego zjawiska. W dużym stopniu na badaniach botanicznych oparty był bardzo ciekawy referat E. P. Mietielcewej (Moskwa) p. t. Próba rekonstrukcji klimatu Centralnego Changaju w okresie holocenu.

Główne tezy wszystkich zgłoszonych wcześniej referatów zostały opublikowane w specjalnym tomie — Prirodnye uslovija i resursy nekotorych rajonov MNR (Tezisy dokladov), Bratislava, 1984, Universitet Ja. A. Komenskogo v Bratislave. Zainteresowani mogą z niego skorzystać w Bibliotece Instytutu Botaniki PAN i UJ w Krakowie.

Na zakończenie konferencji odbyły się dwie wycieczki. Celem pierwszej było zwiedzenie rezerwatu Šur (9 km na SE od Bratysławy) i zlokalizowanej w nim stacji zoologicznej. Rezerwat ten o powierzchni 330 ha obejmuje kompleks lasu łęgowego (największy tego typu w Europie Środkowej), błota i mokre łąki a także suchy las nazywany „puszczą pannońską”. W czasie drugiej wycieczki przejechaliśmy w poprzek Małe Karpaty obserwując różnice w roślinności i jej piętrowym układzie na zboczach po obu stronach pasma.

W porównaniu z ubiegłoroczną konferencją w Halle, obecna miała o wiele skromniejsze rozmiary. Następną ma się odbyć w 1985 r. w Irkucku.

Na marginesie niniejszej wypowiedzi należałoby przypomnieć, że w 1984 roku minęło również 10 lat od rozpoczęcia prac badawczych w Mongolii przez mongolsko-polskie ekspedycje organizowane przez Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN wraz z Instytutem Geografii i Geokryologii AN MRL. W badaniach tych uczestniczyło również kilku polskich botaników. Żal, że badania, które tak dynamicznie się rozwijały i dały piękne i znaczące rezultaty nie mogą być dalej kontynuowane, a dotychczasowe wyniki nie zostały należycie w świecie rozpropagowane.

Anna Pacyna

